

Kinderparticipatie: valkuilen en tips

Valkuilen kunnen fouten zijn die we onbewust maken of kleine dingen die we uit het oog verliezen. Door er in te trappen levert kinderparticipatie vaak niet de resultaten op die we verwachten. Je bewust zijn van deze valkuilen kan je helpen ze te vermijden!

Naast de valkuilen zetten we meteen een aantal tips op een rij. Hou ze in je achterhoofd als je aan de slag gaat!

Onderstaande valkuilen en tips zijn samengesteld op basis van bestaande literatuur en ervaringen met het werken aan kinderparticipatie in verschillende Vlaamse IBO's.

Valkuilen	Tips
Je gelooft niet echt in het nut van participatie. Je gebruikt een methodiek zonder overtuiging, net zoals je een gewone activiteit zou gebruiken, zomaar voor de vorm. Je bent niet bereid om echt met de mening van de kinderen rekening te houden, zeker niet wanneer die sterk afwijkt van wat je zelf belangrijk vindt.	Je bent overtuigd van het belang van kinderparticipatie. Je gelooft dat kinderen verantwoordelijkheid kunnen nemen. Als je een methodiek gebruikt, doe je dat omdat je bereid bent de inbreng van de kinderen serieus te nemen.
Je gebruikt een methodiek eenmalig. Je legt de bedoeling ervan niet duidelijk uit aan de kinderen. Je plaatst de methodiek niet binnen de ruimere werking van de opvang.	Als je van plan bent een methodiek te gebruiken, dan leg je heel duidelijk uit aan de kinderen waarom je dat doet en wat je ermee wil bereiken. Je kan kinderen laten helpen bij de voorbereidingen. Methodieken die goed werken, geef je een duidelijke plaats in de opvang: je gebruikt ze niet eenmalig, maar neemt ze op in de dagelijkse werking (bv. bij het herinrichten van de ruimtes, wordt altijd de mening van de kinderen gevraagd). Zo wordt inspraak een automatisme.
Je wekt valse verwachtingen bij de kinderen. Je vraagt hun mening, zonder duidelijk de grenzen aan te geven waarbinnen ze kunnen beslissen (bv. budget, ruimte, regels, bestuur,...). Je geeft geen overzicht van de dingen waarmee ze rekening moeten houden. Of je vraagt hun mening over dingen waar ze toch geen invloed op hebben.	Als je kinderen hun inbreng vraagt, geef je ze alle informatie die ze nodig hebben om goede beslissingen te kunnen nemen. Je geeft de grenzen aan waarmee ze rekening moeten houden, zodat er geen valse verwachtingen worden gewekt. Als hun voorstellen niet realiseerbaar zijn, bespreek je dat met hen en zoek je naar alternatieven.

<p>Je vraagt de mening van kinderen over dingen die ze totaal onbelangrijk vinden. Je ziet bijvoorbeeld een leuke methodiek en wil die wel eens uitproberen, zonder dat je nagaat of kinderen wel wakker liggen van het thema.</p>	<p>Je vraagt de mening van kinderen over zaken die hen nauw aan het hart liggen. Dat weet je doordat je goed kijkt en luistert naar de kinderen. Daaruit kan je afleiden waarmee ze begaan zijn. Als ze zich druk maken over iets, ga je samen met hen op zoek naar oplossingen.</p>
<p>Je verplicht kinderen mee te denken en hun mening te geven. Je geeft kinderen verantwoordelijkheid die ze zelf niet willen (bv. elke dag moet er een verantwoordelijke zijn voor het vieruurtje).</p>	<p>Als je de kinderen bevraagt, heb je respect voor kinderen die niet willen meedenken. Kinderen die tussentijds willen afhaken, kunnen dat. Je zadelt kinderen niet op met een verantwoordelijkheid die ze zelf niet wensen.</p>
<p>Na bevraging van de kinderen doe je niks met hun voorstellen. De methodiek was leuk, je hebt hun mening gehoord en daarmee is het afgelopen.</p>	<p>Na een bevraging ga je samen met de kinderen na wat er met hun voorstellen kan gebeuren. Welke kan je uitwerken, welke niet of welke later? Je maakt duidelijke afspraken over wat er achteraf zal gebeuren en wie wat gaat doen. Je kan de methodiek ook samen met de kinderen evalueren.</p>
<p>Na een bevraging van de kinderen doe je wel iets met hun voorstellen, maar je maakt dat aan de kinderen niet duidelijk waardoor ze hun eigen invloed niet zien. Bijvoorbeeld: de eerstkomende vakantie verwerk je de voorstellen van de kinderen in het activiteitenprogramma, maar je laat hen dat niet duidelijk weten.</p>	<p>Je geeft heldere informatie aan de kinderen over het vervolg van de bevraging, zodat ze duidelijk hun eigen invloed zien. Bijvoorbeeld: de voorstellen van de kinderen voor nieuw speelgoed worden op een groot blad in de opvang uitgehangen. Elke keer iets nieuws wordt aangekocht, wordt er een item van het lijstje geschrapd.</p>
<p>Je vraagt enkel verbaal naar de mening van kinderen (praten, kringgesprekken,...) en hebt daarbij weinig aandacht voor andere manieren van participatie. Grote kans dat je dan alleen de mening krijgt van de meest mondige kinderen en de haantjes de voorste. Het kan ook zijn dat je kinderparticipatie vooral doet met die kinderen die daarin het meest geïnteresseerd zijn, die makkelijk praten en graag hun mening geven. Minder mondige of mindere taalvaardige kinderen, stillere kinderen of kinderen met minder zelfvertrouwen, vallen daarbij al vlug uit de boot.</p>	<p>Vooraleer je erin vliegt, vraag je je eerst af welke kinderen betrokken zijn bij het thema dat je met hen wil bekijken (tieners, kleuters,...). Daarna probeer je alle betrokken kinderen te bereiken, niet meer en niet minder. Daarvoor zoek je methodieken waarbij alle kinderen aan bod kunnen komen. Je doet daarbij een extra inspanning naar die kinderen die wel willen participeren, maar er niet zo gemakkelijk uit zichzelf toe komen (werken met tekeningen, foto's, dans, individuele gesprekken, aandachtig luisteren en kijken). Je creëert een veilige sfeer waarbij elk kind het gevoel heeft dat zijn/haar mening telt. Je hebt aandacht voor verschillen tussen kinderen op vlak van mogelijkheden en vaardigheden.</p>
<p>Je maakt van kinderparticipatie een stijve, serieuze bedoening. Het is niet leuk meer. Het lijkt op vergaderen. Het moet. Het duurt eindeloos en leidt nergens heen.</p>	<p>Kinderparticipatie kan leuk zijn, daar ben je van overtuigd. Je hoeft echt niet rond een tafel te gaan zitten. Je zorgt ervoor dat je kinderen laat participeren op hun eigen terrein of op een plek waarover het gaat: buiten op het gras, in de tienerkamer,... Lijn het onderwerp goed af. En als je dan toch eens vergadert, dan doe je het écht: dan is er een voorzitter, een secretaris, een verslaggever. Dan zijn er koekjes en drank. Dan maak je er een echte vergadering van.</p>

Je luistert naar de kinderen, maar je geeft hen niet de kans om met elkaar van gedachten te wisselen. Je gaat er vlug over. Je denkt vlug dat je wel weet wat de kinderen bedoelen. Je houdt het hele proces strak in de hand. Je stelt suggestieve vragen aan de kinderen, waardoor je hun antwoorden in een bepaalde richting stuurt.

Als begeleider doe je op tijd een stapje achteruit. Je geeft kinderen de kans om met elkaar van gedachten te wisselen, om de discussie aan te gaan. Je vergeet niet dat het om een proces gaat: het gaat om leren onderhandelen en samenwerken. Als begeleider vraag je af en toe wat dieper door, je wil zeker zijn dat je juist inschat wat kinderen bedoelen. Je manipuleert niet, je stelt open vragen. Je probeert niet te vermoeden wat kinderen bedoelen.